Įstabūs yra titnaginiai dirbiniai. Čia aptikta Pulio (Pulli, Vakarų Estija), Lepakozės (Centrinė Estija) tipo antgalių pagamintų iš skelčių, kurių priekinėje pusėje yra 3 negatyvai. Įkotės išryškintos tik iš vieno šono ir retušuotos iš abiejų pusių. Smaigaliai ir vienas šonas retušuoti plokščiu retušu tik kuprelės pusėje. Analogiškas minėtoms gyvenvietėms ir kitas titnaginis inventorius. Tai platūs galiniai, pusiau šoniniai gremžtukai, pagaminti iš skelčių ar skaldytinių dalių. Gaminant rėžtukus skeltės būdavo nulaužiamos. Įdomi masyvi ir ilga 3,5 cm trapecija, pagaminta iš didelės skeltės. Jos šonai retušuoti smulkiu statmenu retušu. Stovyklavietėje aptikta daug drožiamųjų peilių, įstatomų ašmenėlių.

Pakretuonės 4-tą stovyklavietę pagal radinius, topografiją ir stratigrafiją galima būtų datuoti preborealio laikotarpio pabaiga ir borealio pradžia. Taip datuotinos ir kitos Rytų Pabaltijo stovyklavietės su analogišku inventoriumi: Puli, Lepakozė, Krumpliovo ir kt.

Vygandas Juodagalvis

Žalvario amžiaus gyvenvietė prie Dusios ežero

LNM archeologinė ekspedicija tęsė 1989 m. pradėtus Dusios ež. 8-os gyvenvietės tyrinėjimus (Žr. ATL 1988 ir 1989 metais. V. 199O. P. 15-16; ATL 199O ir 1991 metais, V. 1992. T. 1 P. 2O-23).

Paminklas yra ŠV Dusios ež. pakrantėje, ant pirmosios terasos, nedidelės kalvelės, iškilusios pelkėtoje lygumoje, papėdėje ir šlaite, 8O m nuo ežero kranto.

1992-1993 m. buvo ištirtas 104 kv. m plotas gyvenvietės ŠR pakraštyje. Kultūrinis sluoksnis - iki 40 cm storio. Juosvas smulkiagrūdis smėlis slūgsojo ant gelsvo ir balkšvo priemolio. Geriausiai jis išliko kalvelės papėdėje, arčiau ežero kranto. Kultūrinį sluoksnį dengė 15-20 cm storio velėna ir 20-30 cm storio juodos durpingos žemės sluoksnis. Šioje gyvenvietės dalyje kultūrinis sluoksnis yra palyginti žemai, ežero vandens lygyje, todėl dažnai būdavo apsemtas, tačiau nuo arimo nenukentėjo.

Po kultūriniu sluoksniu aptikta 30 stulpaviečių, išsidėsčiusių dažniausiai poromis. Stulpavietės buvo 6-15 cm skersmens, iki 30 cm gylio, smailėjančios, tamsios, aiškiai pastebimos šviesiame priemolyje. Jų išsidėstymoas rodo, jog aptiktas vienas statinio kampas. Kokia buvo statinio forma, turėtų paaiškėti tolesnių tyrinėjimų metu.

Titnaginių radinių tankumas nedidelis 10-20 titnagų 1 kv. m. Skeltėms ir įrankiams gaminti naudotas gelsvo ir žalsvo, rečiau - juodo atspalvio geros kokybės titnagas. Nevengta ir prastos kokybės žaliavos. Skeltės netaisyklingos, su žievės liekanomis. Aptikta kūginių vienagalių ir netaisyklingų skaldytinių, dažniausiai įžambiomis skėlimo aikštelėmis. Rastas netaisyklingas skersinis ir mažai retušuotas lapelio pavidalo strėlės antgalis. Gremžtukai labai įvairūs, pagaminti iš nuoskalų, skelčių ir skaldytinių fragmentų. Yra keli gremžtukai kombinuoti su grandukais ir rėžtukais. Grandukai amorfiški, gaminti iš nuoskalų. Rėžtukai kampiniai, šoniniai ir viduriniai, pagaminti ir iš nuoskalų, ir iš skelčių. Peiliai - gausiausia titnaginių įrankių grupė. Peiliams gaminti buvo parenkamos taisyklingesnės gero titnago skeltės, bet pasitaikė keletas pagamintų iš nuoskalų. Peiliai labai įvairūs: tiesiais ir išriestais ašmenimis, tiesiomis, išgaubtomis, įžambiomis ir smailiomis viršūnėmis. Dauguma peilių mažai retušuota. Be to,

aptikta ylų, grąžtelių, kaltelių, pleišto pavidalo kirvelių be gludinimo žymių, retušavimo įnagių, neaiškios paskirties dirbinių, pora mikrorėžtukų.

Keramikos aptikta daugiau negu praėjusiais metais. Pagrindinė forma - plonasienis S pavidalo puodas mažai profiliuotu kakleliu, puoštas tarp petelių ir briaunos giliomis, O,5 cm skersmens duobutėmis, gumburėliais, išmuštais vidinėje puodo sienelėje. Kai kuriose šukėse duobutės pradurtos kiaurai. Aptikta puodelių C formos kakleliais ir su vieno dailaus briauninio puodo brūkšniuotu paviršiumi fragmentu. Puodų dugneliai plokšti, šukių paviršius lygus, brūkšniuotas ir smulkiai grublėtas. Visos keramikos šukės - su mineralinėmis priemaišomis molyje.

Be titnagų ir keramikos, dar aptikta apskritų ir plokščių akmeninių trintuvų, gludinto akmeninio kirvio su skyle kotui pentis, gyvulių kaulų su pjovimo žymėmis.

Gyvenvietė egzistavo senajame žalvario amžiuje ir yra datuotina II tūkstantmečio pr. Kr. viduriu.

Vygandas Juodagalvis

Tyrinėjimai prie Veisiejo ežero ir Zapsės upės

1992 m. LNM archeologinė ekspedicija žvalgė Veisiejo ežero ir Zapsės upės apylinkes Lazdijų rajone. Ekspedicijos tikslas - naujų archeologinių paminklų paieškos ir jau žinomų akmens bei žalvario amžiaus radimviečių paminkliškumo nustatymas.

Zapsės ir Veisiejo apylinkės buvo žvalgytos 1962 m. Trumpų žinių apie tai yra literatūroje (LAA. T.1. P. 65, 79). Nenorėdami sukelti painiavos naujais pavadinimais archeologiniame žemėla-